

ПРОФІЛЬ СУЧАСНОГО ДОСЛІДНИКА В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Лариса Петренко,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділом теорії і практики педагогічної освіти
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
НАПН України

Анотація. Охарактеризовано сервіси інформаційно-цифрових систем, що нині широко використовуються для оцінювання результативності діяльності наукових і науково-педагогічних працівників, підрозділів закладів вищої освіти та наукових установ. Акцентовано увагу на представленні профілю наукового і науково-педагогічного працівника у соціальних мережах. Обґрунтовано особливості їх використання для розвитку наукової кар'єри.

Ключові слова: дослідницький профіль, соціальні мережі, наукова, науково-педагогічна діяльність, цифрова компетентність дослідника.

PROFILE OF A MODERN RESEARCHER IN SOCIAL NETWORKS

Larisa Petrenko,

doctor of pedagogical sciences, professor,
head of the department of theory and practice pedagogical education
Institute of Pedagogical Education and of adult education named after Ivan Zyazyun

Annotation. The services of information and digital systems, which are now widely used to evaluate the effectiveness of the activities of scientific and scientific-pedagogical workers, divisions of higher education institutions and scientific institutions, are characterized. Attention is focused on presenting the profile of a scientific and scientific-pedagogical worker in social networks. The peculiarities of their use for the development of a scientific career are substantiated.

Keywords: research profile, social networks, scientific, scientific and pedagogical activity, digital competence of the researcher.

Розв'язана РФ війна проти України не може зупинити розпочаті реформи у галузі вищої освіти. У цю неймовірно складну воєнну добу зусилля наукових і науково-педагогічних працівників спрямовані на подолання проблем, які існують у системі вищої освіти та «разом із суттєвими зовнішніми і внутрішніми викликами створюють ризики та негативно впливають на можливості подальшого розвитку» (Верховна Рада України. Законодавство України, 2022). За таких умов актуальності набувають питання формування якісного людського капіталу, підготовки фахівців інноваційного типу, з розвинем критичним мисленням, внутрішньою свободою, здатністю до творчої діяльності, готовністю навчатися впродовж життя. У цифровому суспільстві ці якості та сформована цифрова компетентність молодого дослідника є неодмінною умовою успішного розвитку його професійної та наукової кар'єри.

Крім того, варто також зазначити, що в системі освіти України і досі існує очевидна проблема домінування знаннєвої освітньої парадигми. За

результатами Інституту освітньої аналітики (2020), багато педагогів не відчують свободи в освітньому процесі. Розуміючи важливість формування у здобувачів критичного мислення, не знають як це робити. Переважна більшість педагогів не готові до самостійного педагогічного пошуку, здебільшого працюють лише за типовими програмами, використовуючи традиційні форми й методи роботи. Не можуть ефективно використовувати у процесі науково-педагогічної діяльності соціальні мережі і сервіси. Отже, «освітнім трендом сучасності має стати свобода вибору – індивідуальної освітньої траєкторії, змісту, часу і темпу навчання» (Єршов, 2021, с. 28). З огляду на це, важливого значення набуває розвиток цифрової компетентності майбутніх науковців і педагогів, їх здатність ефективно і своєчасно презентувати свої результати науковій спільноті, швидко знаходити однодумців і партнерів для створення спільних наукових проєктів. Такі компетенції стають основою професіоналізму як дослідників, так і педагогів.

Саме професіоналізм науково-педагогічного колективу забезпечує позитивну репутацію закладу вищої освіти або наукової установи, яка визначається низкою чинників: позицією ЗВО у провідних рейтингах; кваліфікаційними характеристиками професорсько-викладацького складу; досягненнями в науково-дослідній та проєктній діяльності; публікаційною активністю у виданнях, представлених у наукометричних базах тощо.

Для оцінювання результативності діяльності наукових і науково-педагогічних працівників (НПП), підрозділів закладів вищої освіти та наукових установ нині широко використовуються сервіси інформаційно-цифрових систем (Іванова, Вакалюк, Мінтій, & Кільченко, 2022), зокрема:

- профіль наукового і НПП, підрозділу та наукової установи/ЗВО у системі Google Scholar (Google Академія);
- профіль наукового і НПП, підрозділу та наукової установи/ЗВО у електронних бібліотечних системах/інституційних репозиторіях наукових установ/ЗВО;
- профіль наукового і НПП та наукової установи/ЗВО у вітчизняній інформаційно-аналітичній системі Бібліометрика української науки (БУН);
- цифрові ідентифікатори наукового і НПП (ORCID, Publons, Scopus Author ID та ін.);
- профіль наукового і НПП у Publons;
- профіль у Scopus;
- профіль у WoS.

Окрему увагу варто приділити представленню профілю наукового і НПП у соціальних мережах. Найбільш відомими є наукові соціальні мережі ResearchGate та Academia.edu. Розглянемо науково-інформаційну соціальну мережу ResearchGate, що виступає як засіб: співпраці і комунікації вчених усіх наукових галузей на міжнародному рівні; оцінювання результативності проведених досліджень; організації проєктної діяльності; забезпечення репутації та іміджу науковця і створення умов для кар'єрного зростання тощо. Вона надає можливості для семантичного пошуку, спільного

використання файлів, обміну базою публікацій, форумів, методологічних дискусій тощо. Перед реєстрацією у ResearchGate доцільно ознайомитись із змістом блогу: <https://www.researchgate.net/blo>, який має свої розділи: новини компанії, спільноти (community), перспективи (perspectives). У розміщених статтях можна знайти багато цікавого, наприклад, для чого розміщувати власні препринти, які існують способи підвищення видимості вашого проєкту, як надати DOI деяким своїм публікаціям і т.ін. Створивши свій профіль, вам необхідно розмістити свої публікації (рис. 1).

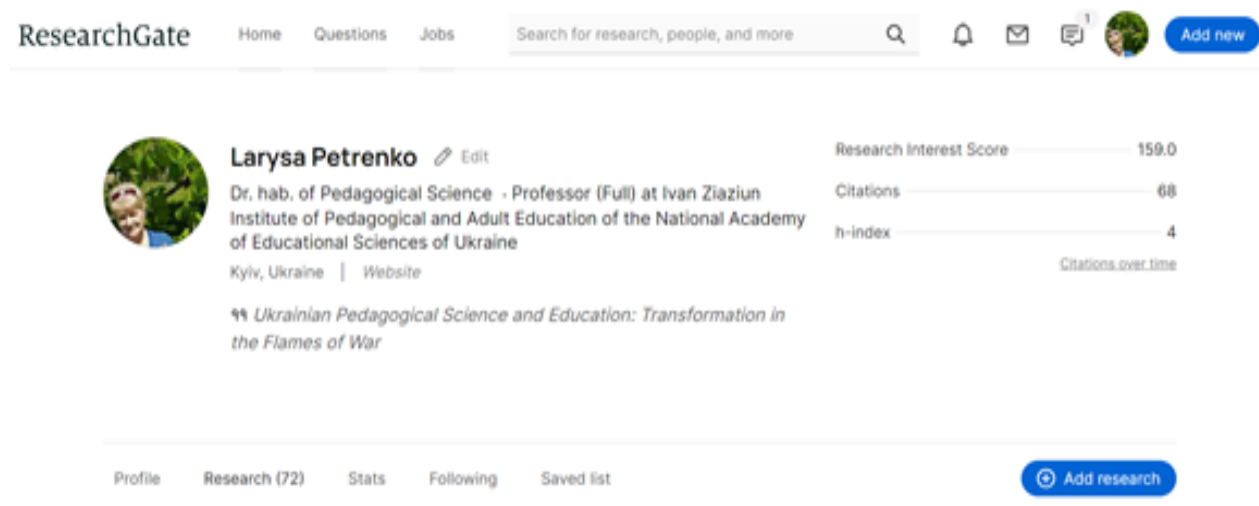

Рис. 1. Профіль ученого в ResearchGate

До них отримують доступ усі бажаючі. Нині у цій мережі зареєстровано більше п'яти мільйонів дослідників з усього світу. ResearchGate має механізм семантичного пошуку, який індексує як внутрішні ресурси, так і головні публічні бази статей (PubMed, CiteSeer, arXiv, Бібліотеку NASA). Цей пошуковий механізм розроблявся спеціально для аналізу анотацій статей, а не тільки ключових слів, що підвищує точність результатів пошуку. ResearchGate має властивість розраховувати інтегральний показник – індексу RG Score та Total Research Interest, оцінити наукову значущість і авторитетність дослідника. Слід зазначити, що між ORCID та ResearcherID існує можливість синхронізації даних профілю та перелік публікацій. Крім цього, на ResearchGate розраховується індекс Гірша, який не співпадає з даним в Google Scholar.

Проаналізувавши інформацію, вказану вами у профайлі, сайт запропонує близькі за вашими науковими інтересами групи, інших учасників та наукові публікації. Таким чином ви матимете змогу знайомитись з останніми дослідженнями в галузі освіти. Сайт щотижня надає статистичні дані про стан використання ваших наукових статей, препринтів, тез, монографій і т.ін. (рис. 2).

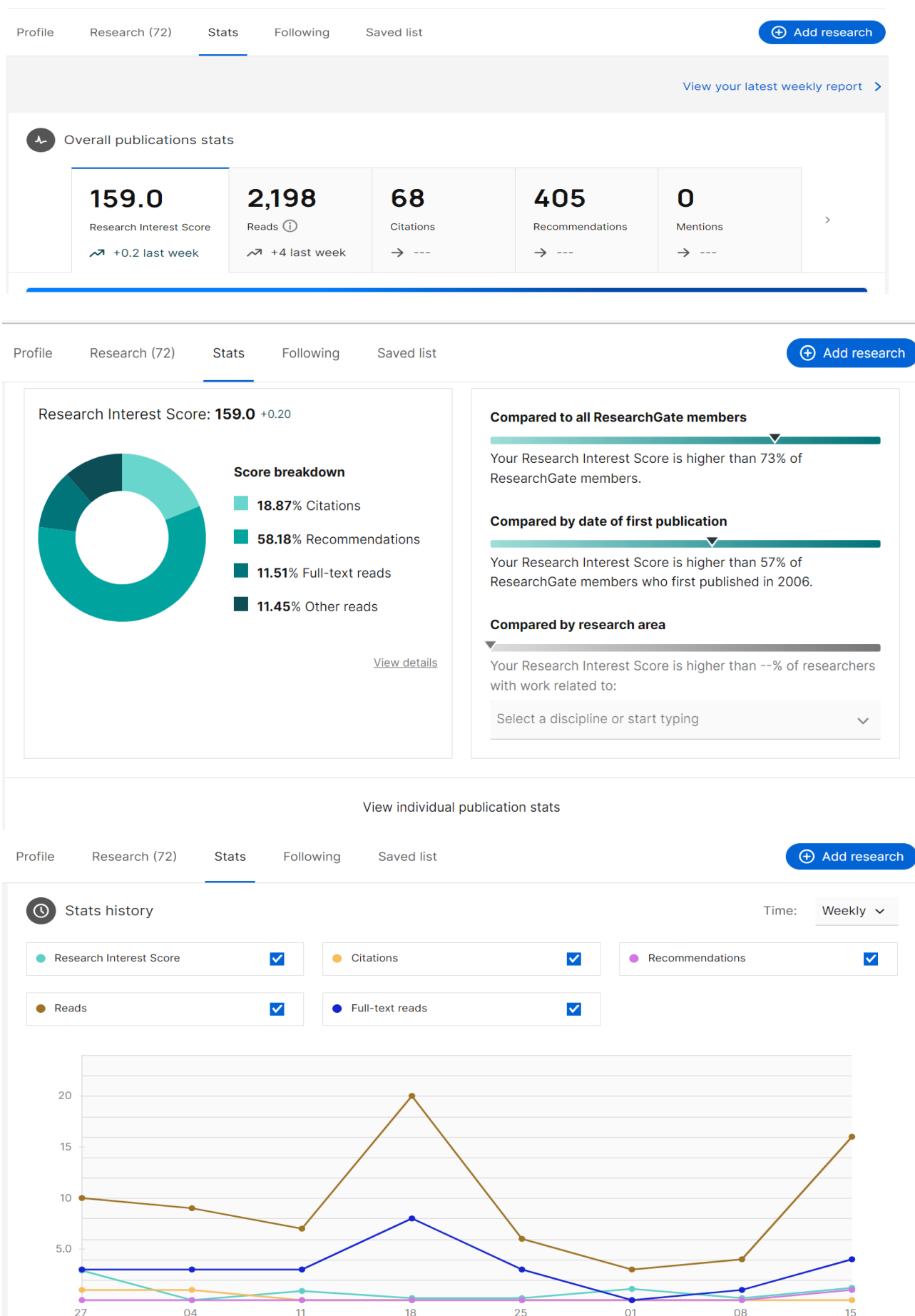

Рис. 2. Загальна статистика публікацій

Можна також відслідкувати статистику за кожною окремою публікацією (рис. 3).

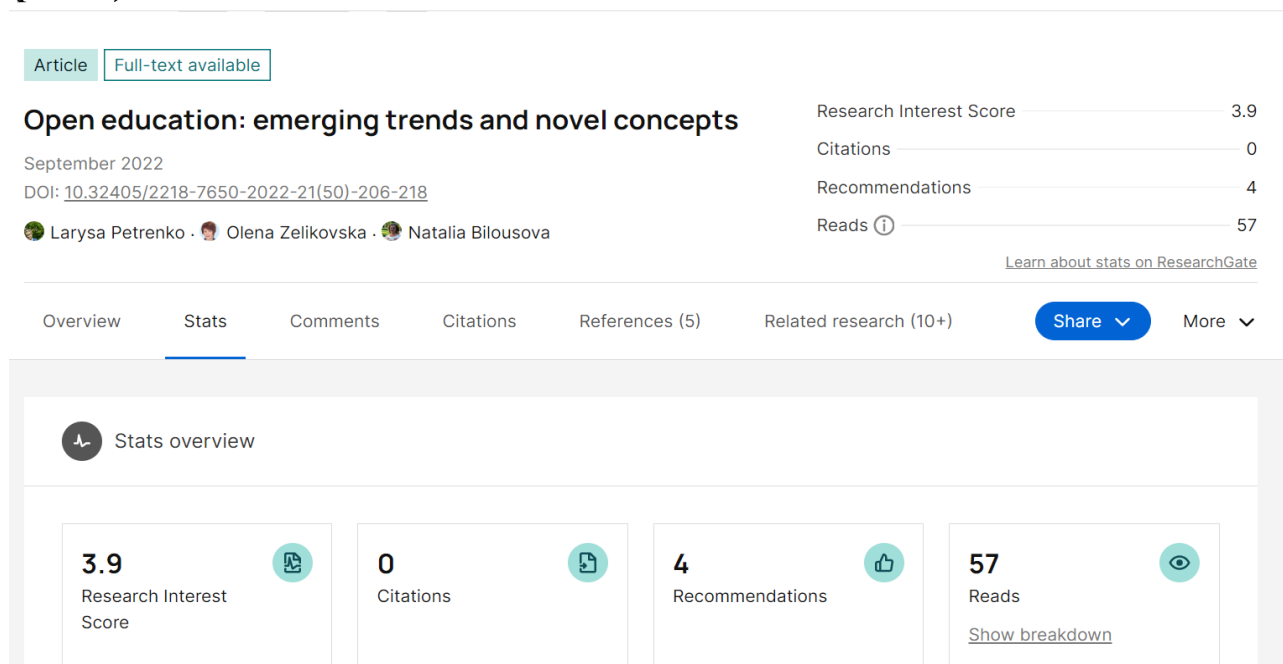

Рис. 3. Статистика окремої публікації

Свій вплив у науковій спільноті ви зможете відстежувати за допомогою дослідницького інтересу, що поєднує кілька показників публікації: читання, рекомендації та цитати. Цей показник дає більш цілісну картину того, як дослідники працюють із вашими дослідженнями. Дослідницький інтерес можна побачити як на рівні окремої публікації, так і на рівні дослідника. На цьому сайті ви можете поставити запитання й відкрити дискусію, відповідати на запитання інших дослідників, стежити за публікаціями окремих авторів або зберігати статті, які становлять для вас науковий інтерес. ResearchGate має дошку вакансій (рис. 4).

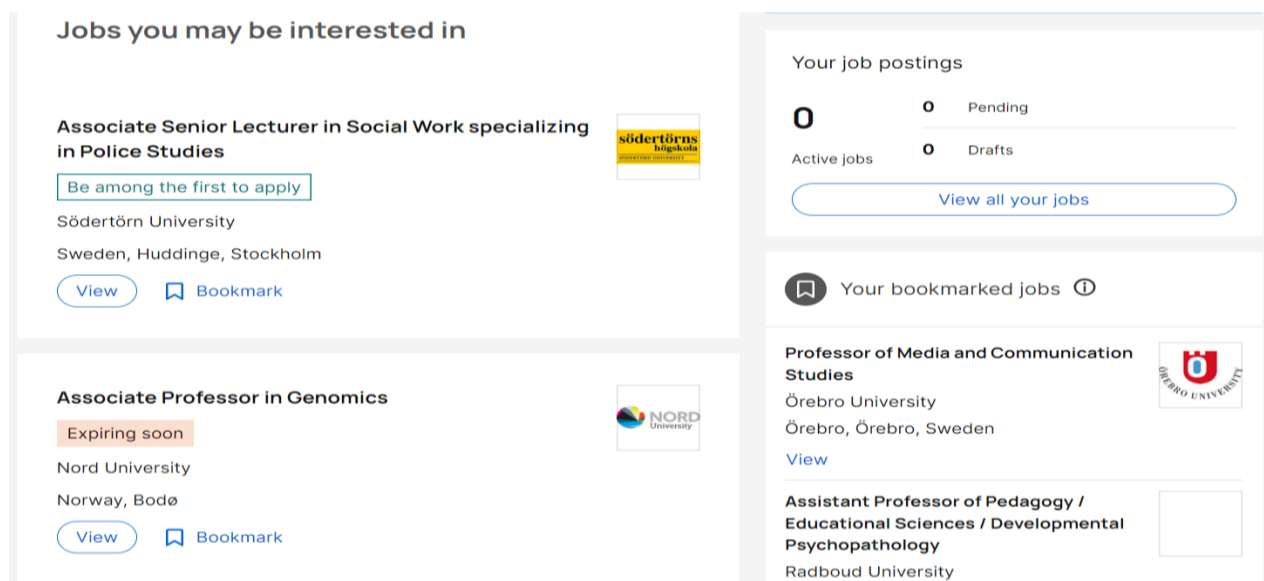

Рис. 4. Дошка оголошень щодо вакансій

Нею ви можете скористуватись для пошуку роботи в закладах вищої освіти інших країн, отримати уявлення про сучасні вимоги до науковців у різних зарубіжних коледжах, університетах та наукових установах.

Окрему увагу варто приділити проєктній діяльності (рис. 5).

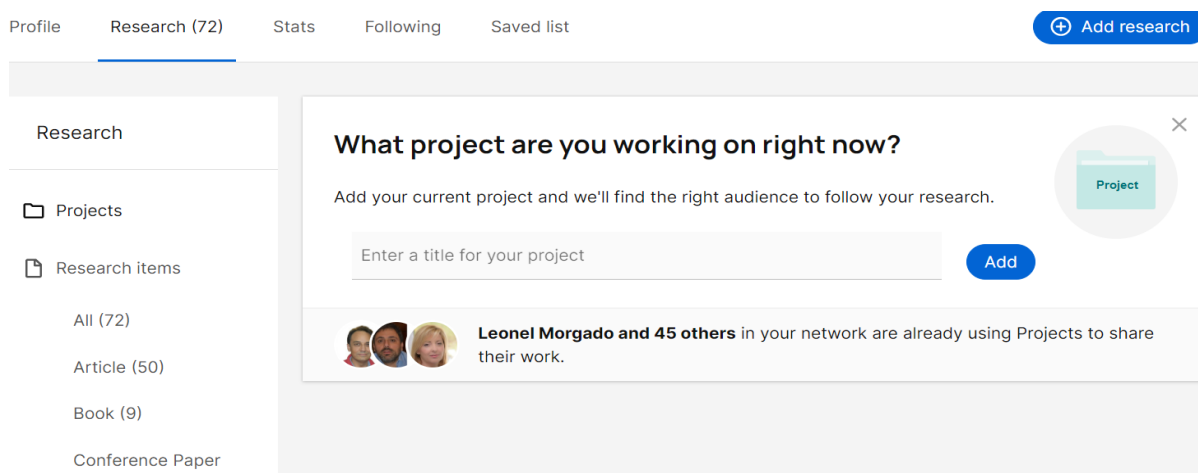

Рис. 5. Проєкт, над яким ви працюєте

Вам пропонується додати проєкт у ResearchGate і сайт допоможе вам знайти необхідну аудиторію для моніторингу ваших досліджень, також у вас з'являться бажаючі разом із вами проводити дослідження. Це важлива функція. Адже щоб виграти конкурс на кращий проєкт або грант, вам обов'язково треба мати певну проєктну історію, окрім цього у вас розширюються міжнародні зв'язки, а з часом можуть з'явитися співавтори публікацій у міжнародних журналах. Сайт ResearchGate постійно розвивається. Щороку додаються нові функції. Вводяться не тільки кількісні, але й якісні показники. Наприклад, розрахування показника самоцитовання.

Цей сайт широко використовується у закладах вищої освіти і наукових установах європейських країн для пошуку експертів, рецензентів, лекторів та ін. По суті, профіль дослідника на сайті ResearchGate – це його портфоліо, а показники – оцінка дослідницького інтересу, цитування, наповненість публікаціями і використання усіх функцій сайту вказує на активність власника цього портфоліо, його наукову репутацію.

Список посилань

Верховна Рада України. Законодавство України (2022, 23 лютого). *Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки*. Розпорядження КМ України (286-р).

Єршов, М.-О. (2021). Свобода як тренд сучасної ІТ-освіти. *The Scientific Heritage*, 72(72), 4, 24-29.

Іванова, С.М., Вакалюк, Т.А., Мінтій, І.С., & Кільченко, А.В. (2022). Інформаційно-цифрові технології як засоби оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень. *Вісник НАПН України*, 4(1), 1-12.

Міністерство освіти і науки України. Інститут освітньої аналітики (2020). *Результати моніторингових досліджень*. <https://iea.gov.ua/naukovo-analitichna-diynalnist/analitika/rezultati-monitoringovih-doslidzhen/>